

I Björkvik för länge sedan

DE GAMLA dansbanorna lite varstans i hagar och skogsbackar, där dansen förr i världen tråddes till en gnällig fiol eler ett knirkande dragspel – skulle de inte vara kulturminnen?

Alla tycker inte så. När dansbanan blivit föremål för beskrivning har det mest varit i samband med sociala (miss)förhållanden, dvs som "dansbaneelände".

Men nu har grannkommunen Katrineholm satt igång vad som torde vara det första stora dansbaneprojektet i hela landet och i samarbete med Björkviks hembygdsförening börjat intervjua äldre personer om deras minnen av dansbanorna.

ÄNNU SÅ sent som på 30-40-talet låg de ganska tätt. Man hade inte tillgång till andra fortskaffningsmedel än cykeln och kunde inte fara så långt för att ta sig en sväng. Bönder upplät mark och ordnade danser och så gjorde också idrotts- och SLU-föreningar, lottor och hemvärn för att stärka ekonomin. Det dansades förstås också på logar och i magasin – något som ju fått en renässans på senare tid, men då under betydligt mindre kommersiella förhållanden. När bilen kom och de små dansbanorna försvann, blev Folkets park det stora dragplåstret.

Visst är dansbanan värd en studie och säkert kommer många att följa exemplet från Björkvik.

I fotografen Zeschkes efterlämnade samling plåtar har Björkviks hembygdsförening en guldgruva. Men alltid går det inte att identifiera bilderna. Vilka var tex de här två söta små?

I DEN SOCKENBOK, som just kommit ut, läser jag också om hur Björkvik skapade sin egen sockendräkt med utgångspunkt från spridda delar som hittats här och där i bygden. Dräkten finns nu i en manlig och en kvinnlig variant och pryder bokens omslag.

FILOSOFIE MAGISTERN Jakob Lundberg, som åren 1841-1881, var kyrkoherde i Björkvik, var sannerligen en märklig man, som hann med åtskilligt mer än att vara sina sockenbors själasörjare. Innan han slog sig på teologien hade han studerat medicin och inhämtat så pass nycket att han med hjälp av sina läkarböcker kunde behandla enklare åkommor. Med kinapulver, salmiak och ricinolja(!) botade han många från den svåra

frossan som härjade kring Yngaren och Långhalsen de här åren. Medicin delade han ut gratis och tog inte heller betalt för behandlingen. Det är klart att björkviksborna tyckte det var bra att ha en sådan präst. Som en ringa ersättning skickade en av socknens godsägare varje år till homon ett oxlass råg.

MEN PROSTEN drev också sitt eget lantbruk med hästar, kor, oxar, ungnöt, får, svin, höns, ankor och gäss. Vita kattor uppföddes för att prästgårdsmamsellerna skulle få vita pälsverk. I Yngaren fiskades gädda, gös, abborre, lake och ål. Humlen skördades och bryggdes med hjälp av fattighjon. Två skolhus byggdes under prostens tid och samarbetet med de frikyrkliga var gott, vilket då var ganska ovanligt. Luffare

bereddes sovplats i en lada och kom ibland i stora skaror, eftersom bemötandet var gott och kosten riklig, även om själva nattlägret inte var så över sig.

ATT PROSTEN vid sin sida måste ha haft en duglig prostinna säger sig självt, när man hör att här växte upp åtta barn och att hushållet ofta räknade 25 personer med adjunkt, informator, prästens gamla mor, drängar, pigor, väverskor, och sömmerskor. Allt spans och syddes hemma, bara prosten och prostinnan själva fick kläder av köptyg. Tom bläck för skrivgöromålen tillverkades av galläpplen enligt en urgammal metod. I den egna smedjan bearbetades järn från Virå, förmodligen givet som tionde. Prostens kontanta lön var 300 kronor om året.

SOM OM inte allt detta varit nog, så representerade Jakob Lundberg också prästståndet under ståndsriksdagarnas tid. Han lär ha haft mod att sjunga ut sin mening, när han tex vid 1865-66 års riksdag reserverade sig mot att prästerna var för fega att uttala sig för representationsreformen innan de hört vad ridderskapet och adeln hade att säga!

På hemmaplan bedrev han, när så erfordrades, den kyrkotukt som hörde till prästens åligganden. Några "sambo"-förhållanden tolererades inte på den tiden, och när ryktet om en godsägares otillbörliga förhållande till sin husmamsell kom till prostens öron, lät han spanna för och åkte personligen för att ge paret en allvarlig förmaning.

Camilla